

doen en veel werk besparen. B.v.: Ik heb nu een spin ontdekt van een eigenaardige vorm en een buitengewone manier om insecten te vangen. Het dier komt niet voor in de algemeene boeken over dierkunde. Ook niet in BREHM's Dierenleven of andere dergelijke werken, voorzoover ik dat kon nagaan; ook in De Tropische Natuur is het nog niet behandeld. Was er nu een werkje speciaal over de spinnen van Ned. Oost-Indië en werd het daarin niet behandeld, dan zou men met meer grond zich aan het werk kunnen zetten. Zeker, de spinnenwereld is een groot terrein, doch zeker is nog geen tiende deel ervan beschreven. Wij zullen het er dus maar op wagen en beginnen met een foto te zenden aan de Redactie van De Tropische Natuur van dit niet minder dan de behandelde sabelsprinkhaan merkwaardige diertje.

D. VAN MULLEM.

PITHECUS AYGULA FREDERICAЕ n. subsp.

Op den Goenoeng Slamet, Midden Java, 1000 m, verzamelde ik een paar slankapen, die een tot heden onbekend ras van den soerili (*Pithecus aygula* L.) bleken te vertegenwoordigen. De voornaamste verschillen met de echte *aygula* zijn de zwarte rugzijde (bij den typischen vorm grijs) en de gedeeltelijk evenzoo zwarte (slechts met uitzondering van een witte halsband en witten buik) onderzijde (bij *aygula* geheel wit). De schedel is volkomen gelijk aan die van het West-Javaansche ras.

Dat de vorm tot heden onbekend is gebleven, vindt zeker slechts zijn oorzaak in het feit, dat ze uiterlijk zoo ongemeen sterk lijkt op den loet oeng (*Pithecus pyrrhus*), zoodat ze zelfs door de plaatselijke bevolking niet van deze, ook aldaar voorkomende, aapsoort wordt onderscheiden. Slechts het in handen krijgen van een exemplaar, en uiteindelijk vooral het onderzoek van den schedel, kon hier opheldering geven.

Buitenzorg, Februari 1930.

H. J. V. SODY.

KORTE MEDEDEELINGEN

Indische aaskever (*Diamesus oscularis* Vig.). — Op blz. 207 beeldt de heer LOUWERENS dezen kever af en spreekt ZEd. de onderstelling uit, dat dit insect wellicht leeft aan de cadavers van *grootte* dieren. Dit vermoeden kan over het algemeen juist zijn. Toen ik in 1913 te Sibigo kwam, in het noorden van het eiland Simaloer, had de beheerder van het aldaar gelegen houtaankap-emplacement enkele maanden te voren 2 grootte krokodillen onschadelijk gemaakt, de cadavers in twee ruwe kisten gespijkerd en op een veilig plekje gedeponeerd, teneinde mij later de skeletten te kunnen bezorgen. Bij het uitzoeken der totaal uiteengevallen mummies kwamen er talloze schilden van *Diamesus* te voorschijn. De platte kevers hadden gemakkelijk de kisten door kieren kunnen binnenkruipen, en waren na afloop van hun werk den natuurlijken dood gestorven.

Nochtans meen ik mij te herinneren, dat ik in 1920 op Noord-Nieuw-Guinea op 1450 m zeehoogte óók een *Diamesus*-soort aantrof, echter niet bij *grootte*, maar bij *kleine* dierenlijken, vnl. cadavers van ratten. Ik vermoed daarom, dat het niet zoozeer gaat om de *grootte* der prooidieren, als wel om den *duur* van het ontbindings- en verdere afbraak-proces van het cadaver. Op 1450 m hoogte blijven bij *grootte* vochtigheid de lijken betrekkelijk lang aanwezig. Door dien gerekten duur (tevens mindere talrijkheid van mieren en aasvliegen) heeft de kever ruimer gelegenheid om voor een generatie jongen voldoende voedsel te vinden.

Te Garoet (± 700 m) heb ik eveneens geprobeerd, deze insectensoort onder uitgelegde doode ratten te vangen, doch steeds met negatief resultaat.

Garoet, Dec. 1929.

W. C. VAN HEURN.

De Labi-Labi (*Trionyx cartilagineus* Bodd.). — Bij de parit, die achter het kantoor loopt, was iets bijzonders te doen. Luid schreeuwende Chinese grondwerkers schenen op een of ander dier jacht te maken. Ik stuurde mijn oppasser er naar toe, die mij rapporteerde: „Tjina ada tangkap labi-labi”. Daar ik dit woord echter niet kende, was ik niet veel wijzer geworden en besloot derhalve zelf te gaan kijken. De labi-labi bleek een rivier-schildpad van ruim $\frac{3}{4}$ m te wezen.

De familie der rivierschildpadden (*Trionychidae*) is direct van de andere families te onderkennen door de lange beweeglijke snuit en het ontbreken van een buikpantser. Zij behoren tot de onderorde van de *Cryptodira* (Halsbuigers) en kunnen den zeer langen hals verticaal omhoog steken en geheel binnen het schild terugtrekken. De kaken zijn bijzonder stevig; de dieren kunnen dan ook geweldig bijten. Een stok, dien ik voor haar bek hield, werd met groote kracht vastgegrepen en vastgehouden, zoodat ik deze slechts met moeite kon loswerken.

De lange hals en de beweeglijke snuit zijn mooie voorbeelden van aanpassing (geschiktwording) van de rivierschildpad voor een leven in ondiepe slooten en moerassen. Zij leven nl. hoofdzakelijk in

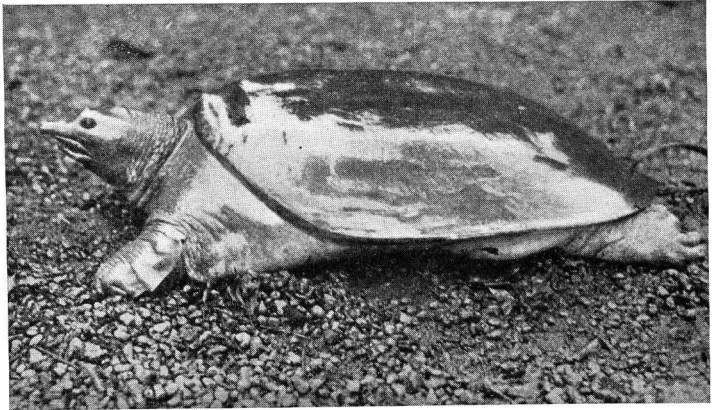

Fig. 1. De rivierschildpad, ongeveer $\frac{1}{10}$ van de ware grootte.

Foto H. F. Weyzig.

den modderigen bodem en kunnen zonder gezien te worden door middel van den langen nek de lange bewegelijke snuit af en toe aan de oppervlakte brengen om adem te halen.

Volgens mededeeling zouden zij zich uitsluitend voeden met afval en faecaliën. Vooral in het Bandjarmasinsche moeten tal van deze „stadsreinigers” voorkomen. In de literatuur wordt echter vermeld, dat zij leven van visch, kikkers, zoetwatermosselen en slakken, dus dat zij zuiver vleescheters zijn.

Degenen, die hem gevangen hadden, waren in onderhandeling getreden met een Chineeschen handelaar om te trachten de „khahe” te verkoopen. Deze wilde echter op geen enkel bod ingaan — vermoedelijk omdat het vleesch niet eetbaar is — en toen werd ik voor een kleine fooi eigenaar van deze schildpad. Nadat zij gewogen was (31 kg) en gefotografeerd, her kreeg zij haar vrijheid in de parit achter het kantoor. Jammer, dat verzuimd werd een of ander bekend voorwerp

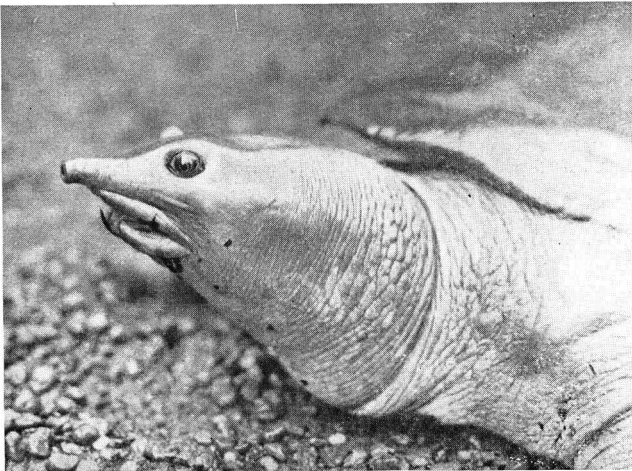

Fig. 2. Kop van hetzelfde exemplaar van dichterbij gefotografeerd.

Foto H. F. Weyzig.

mede te fotografeeren, daar men dan een beteren indruk van de werkelijke grootte had kunnen krijgen.

Collega VON MEYENFELDT deelde mij mede, dat aan Balineesche hindoetempels en lijkverbrandingstorens veelal versieringen worden aangetroffen, die den vorm hebben van den kop van een rivierschildpad. Dit getuigt voor de toentertijde en thans nog bestaande vereering voor de heilige schildpad van de Ganges (vermoedelijk *Trionyx gangeticus*), die volgens hindoelegenden een rol gespeeld heeft bij de bereiding van het amrta, den drank der onsterfelijkheid, welke door de goden werd gedronken.

De siamang. In zijn interessant stuk over de klampiau in de December-aflevering van De Tropische Natuur van 1929 heeft de heer COOMANS DE RUITER het over de eigenaardige houding door zijn pleegkind onder bepaalde omstandigheden aangenomen.

De volgende aanvullende waarneming, een 10-tal jaren geleden gedaan, wijst er op, dat de gevolgtrekking van de heer C. D. R., dat hier sprake zou zijn van een sexuele handeling, waarschijnlijk de juiste is.

Mijn toenmalige buurlui hadden een siamang en wel een volwassen mannetje. Deze werd steeds aan de ketting gehouden, omdat hij anders in huis een groote ravage aanrichtte. Deze siamang had eveneens de gewoonte om de door de heer C. D. R. beschreven en afgebeelde houding aan te nemen, terwijl hij daarbij het hoofd op de grond legde. Deze vertoning had echter alleen plaats als vrouwelijke personen hem naderden waarbij hij geen onderscheid maakte tussen europese en inlandse vrouwen of meisjes. Dus evenals de klampiau van de heer C. D. R. werd uitsluitend het tegengestelde geslacht op deze wijze begroet. Van een „beledigd” zijn was daarbij geen sprake, daar het dier bij zulke gelegenheden steeds vriendelijk en speels was.

Als speelgenoot had men deze siamang een gewoon Javaan-aapje of monjet van het vrouwelijk geslacht toegevoegd. Eigenaardig was het nu, dat dit laatste dier alweer de geïncrimineerde houding aannam, maar zowel tegenover mannen als vrouwen beide. Of de Javaan-aap dit kunstje van de siamang had afgezien of omgekeerd, wist men mij niet te vertellen.

Fort de Kock, Dec. 1929.

E. JACOBSON.

MEDEDEELINGEN VAN DE VEREENIGING

Afdeeling Medan. — Van de lezing over „Mierenplanten en plantenmieren”, welke Prof. Dr W. DOCTERS VAN LEEUWEN Zaterdag 5 October voor de afdeeling hield, en waarin spreker aan de hand van talrijke lichtbeelden aantoonde, hoe mier en plant elkaar in vele gevallen in symbiose elkaar ten dienste staan, behoeft hier geen uitvoerig verslag gegeven te worden, daar te verwijzen is naar zijn artikelen over „Mierenepiphyten” in den vorigen jaargang van dit tijdschrift.

Op 3 November werd een excursie gemaakt door den kampong Petissah, vlak bij de stad aan de Deli-rivier gelegen, een typische Maleische kampong die oeconomisch geheel ingesteld is op de vruchtenvoorziening van Medan. De erven grenzen aan elkaar als één aaneengesloten boomgaard van *Nephelium*, *Lansium*, *Garcinia*, *Citrus*, klapper, pinang, *Durio*, enz. Daartusschen staan echter ook allerlei minder algemeene vruchtboomen als *Artocarpus*, de beide *Averrhoa*-soorten (blimbing woeloe en b. manis), *Phyllanthus acidus* (tjěrmé), *Garcinia atroviridis* (mangistan gëloegoer), zeer mooie exemplaren van *Gnetum Gnemon* (mëlindjoe), *Mangifera foetida* (manga batjang), een enkel exemplaar van *Anacardium occidentale*, *Punica Granatum* (dëlim a), *Moringa oleifera*, *Morinda citrifolia*, notemuskaat, *Baccaurea* sp. (rambai), *Pithecolobium lobatum* (djèngkol), *Parkia* sp (pěté h), *Psidium Guajava*, *Persea americana* (= *P. gratissima*; advokaat), enz.

Naast al deze min of meer nuttige planten werden allerlei gewone onkruiden en erfplanten aangetroffen, o.a. eenige *Phyllanthus*-soorten, *Euphorbia trigona* en *E. Tirucalli*, *Muraya*, *Lawsonia*, *Aglaiia*, *Muehlenbeckia*, *Tabernaemontana coronaria*, *Zingiber*, *Alpinia*, *Justicia*, *Carissa*, verschillende *Ficus*- en *Clerodendron*-soorten en vele algemeene ruderaalplanten. Verder een aantal hier min of meer algemeen verspreide boomen als *Mallotus philippensis*, *Dysoxylum* sp., *Claoxylon* sp., *Pterocymbium javanicum* en *Oroxylum*.

Ook landschappelijk was er te genieten door het uitzicht op de Deli-rivier, die eerst nog duidelijk 2 terrassen laat zien, waarvan het laagste meer benedenstrooms verdwijnt.

Op 15 December maakten ongeveer 25 leden der afdeeling een excursie naar de zeer mooie en vormenrijke mangrove bij Belawan. Uitgangspunt was de brug over de Deli-rivier tusschen Laboean en Belawan. De groote weg loopt hier geheel door het mangrove-bosch; aan weerszijden kan men een keur van mangrove-planten vinden, terwijl de groei der luchtwortels van de verschillende boomsoorten in dit uitgebreide moerasgebied prachtig is te demonstreeren. Op de bermen van den weg vindt men enkele planten, die feitelijk in de *Barringtonia*-formatie thuis hooren, terwijl deze formatie overigens in dit gebied niet optreedt, tenminste niet in een typischen vorm.